

Idegenvezetőként – itthoniakkal

Egész évben érkeznek a turisták; egyre többen. Szinte a világ minden tájáról jönnek; kíváncsiak hazánkra, a Balatonra, és nem utolsósorban Budapestre.

De mi, ittlakók, ismerjük-e? Ismerjük-e múltunkat, nagyobb városainkat, azok értékeit, nevezetességeit? Ismerjük-e fővárosunkat legalább oly mértékig, mint az a külföldi, aki egy hónapot tölt itt?

Mint tanár, aki dolgozó embereket tanítok, minden tanévben megkérdem felnőtt tanulóimtól, mit tudnak Budapestről? Ismereteik szinte a semmivel egyenlők, pedig 70–80%-uk a fővárosban született vagy már tiz-húsz éve itt él. Többen jártak már saját gépkocsival külföldön, de az ország nagyobb városait még nem látták.

Az idei tanévben a XIV. kerület Május 1 út 23. sz. alatti dolgozók általános iskolájának 8. osztályos felnőtt tanulóit végigvezettem a fővárosban. Megpróbáltam megismertetni velük Budapestet. Az alábbiakban erről a kezdeményezésről szeretnék beszámolni.

Csoportom létszáma 24 tanuló, 86%-uk Budapesten él, 69%-uk itt is született. Az átlagos életkor 36 év. Legidősebb tanítványom egy ötvenhárom éves férfi, művezető, az ipari tanulók oktatója. A két legfiatalabb fiú 16, illetve 17 éves. Tanítványaim szociális körülményei jók: anyagi gondjaik nincsenek. Önálló lakása – kivéve a két fiatalembert – csak egynek nincs. Van, akinek öröklakása van; hárman gépkocsi tulajdonosok. Többször van hétvégi telke és családi háza. Éveken keresztül az anyagi alapok megszerzésére összpontosították erejüket; művelődni, ismereteket szerezni, nem is jutott eszükbe. Egyetlen szórapléjük ma is a tévé; az adásokat rendszer-

esen nézik. Tanítványaim közül hárman jártak már a környező szocialista országokban.

A fővárossal való ismerkedés lehetőségeit örömmel fogadták. Kíváncsi voltam fogalmaikról, ezért az alábbi kérdést tettem föl: „Mit mutatna meg és miért Budapest nevezetességeiből egy kedves külföldi ismerősének?” Korábban jártunk már közösen a Szépművészeti és a Közlekedési Múzeumban. Írásban adott válaszaikban ez a két hely mindegyiküknél szerepelt. Hasonlóképpen a Metró is. Amikor azonban önállóan kellett nyilatkozniuk, zavarba jöttek. Sajnos, nem a mondanivalójuk bősége ejtette őket zavarba. Felsorolásaik között a Gellérthegyet „a kilátás miatt”, az Erzsébet-hidat, „mert új”, az Országházat, „mert szép”, a Mátyás Pincét, „mert jó cigányzene van”, a Halászbástyát, „mert érdekes”, említették meg. Egyik tanuló, aki vízvezeték-szerelőként a Várban dolgozott, csak általánosságokat tudott mondani a Várról, pedig a helyet jól ismeri.

A körkérdést követően 42 diapozitíven bemutattam Budapest nagyobb és nevezetesebb épületeit. A képekhez nem fűztem magyarázatot. Azt a feladatot adtam, hogy a bemutatott képek sorrendjében nevezzék meg, egy-egy kép mit ábrázol. A pálmát egy gépkocsivezető vitte el, de ő sem tudta az épületek, létesítmények nevezetességeit, csak megközelítőleg azok helyét. A Nemzeti Múzeum, a Nemzeti Galéria vagy a Magyar Tudományos Akadémia épületét felnőtt tanulóim nem ismerték fel.

Levonva e kétféle kísérlet tanulságait, célszerűnek látszott, hogy a városnézés tantermi foglalkozás előzze meg. A következő kérdéseket tettem fel:

1. Mit gondol ön, mi tesz egy várost fővárossá?
2. Hány kerület van Budapesten?
3. Hány ember él Budapesten?
4. Hány hídja van Budapestnek?
5. Hány színházat, múzeumot talál a fővárosban?

Ezután megkezdtem a főváros történetének ismertetését. Az előadást úgy építettem fel, hogy a feltett kérdésekre is választ kaptak. Buda, Pest, valamint Óbuda különálló történetét, sajátos fejlődését is igyekeztem bemutatni. A városfejlődés legjelentősebb állomásait nagy vonalakban érintve jutottunk el napjainkig. Az előadás anyagát diapozitíven szemléltettem. Főleg olyan részleteket mutattam meg, amelyek a helyszínen, időhiány miatt, nem tudunk majd megnézni.

A fővárossal való tényleges ismerkedést a Várpalotával kezdtük. Mielőtt beléptünk, felidéztek a történetét. A Vármúzeumban megnéztük a főváros történetét bemutató kiállítást. Egész sétánk alatt éreztük a tantermi előkészítés jó hatását: figyeltek és jegyzeteltek. Összehasonlították Buda, majd a főváros címerét. A szabadságharc tárgyi emlékei láttán felidéztek a történelmet. A Ferenc József bevonulását megörökítő festmény előtt szóbakerültek az irodalmi vonatkozások. A kiegyezéssel meggyorsult kapitalista fejlődés a kiállított anyag megismerésével vált valóságosabbá. Maradandó élményt nyújtott a történelmi levegőjű Mátyás templom. Megnéztük a templom gyűjteményét is. A koronázási ékszerek másolata fölött élénk vita alakult ki. (Ezzel kapcsolatos információikat a tévé egyik „Hét” című műsorából szerezték.) III. Béla sírjánál a többi uralkodó sírja felől érdeklődtek.

BUDAPEST
1972 JUL

9/10. 2

Tahin Gyula felvétele

Utunkat a Várhegyen folytattuk, ennek történetét is az osztályban hallották. Kossuth és Táncsics börtöne előtt vita alakult ki Kossuth és Széchenyi szerepéről a szabadságharcban. Majd a Bécsi kaputól az Úri utcán át folytattuk sétánkat; közben minden jellegzetes és történelmi vonatkozásokat őrző épület, szobor előtt megálltunk. A Várban levő múzeumokat csak kívülről mutathattam meg, a gyűjtemények megtekintésére nem volt időnk. Visszakanyarodva a Szentháromság térre, a Halászbástyát tekintettük meg. Az őshazát kutató Julianus méltatására is sor került. Ezután leereszkedtünk a Víziváros felé, s megnéztük az emlékekben gazdag Fő utcát. Még élénken élt tanulóimban a Mátyás templom gótikus világa, amikor a barokk építészeti szép alkotásához, az Anna templomba érkeztünk. Az építészeti stílusokat ennek a csoportnak a szépművészeti séta alkalmával már ismerttettem, így egy-egy stílus jellemző jegyeit, segítséggel ugyan, de felismerték.

A Lánchíd és az Alagút történelmi múltjának és hangulatának felidézése után sétánkat a pesti oldalon folytattuk. Az útvonal: a Magyar Tudományos Akadémia, az Országház és a Nemzeti Galéria volt. Csodálkoztak az Országház méretein; jóval kisebbnek gondolták. Megnéztük a Vigadót, tolmácsoltam kultúrtörténeti vonatkozásait; Vörösmarty szobrát, a Pesti Barnabás utcában a Péterffy-palota szép barokk épületét. Érdekes látványt kínált a Belvárosi plébániatemplom és copf stílusú homlokzatával a görögkeleti templom.

A Felszabadulás térére érve a Ferencesek templomának falán Holló Barnabás domborművét néztük meg; a templomban Lotz Károly freskóiban gyönyörködtünk és megemlékeztünk Liszt Ferencről. Kívülről szem-

léltük meg az Egyetemi Könyvtárat, valamint a Károlyi palotát. A Kecskeméti kaput elhagyva a Nemzeti Múzeum épülete előtt és kertjében folytattuk utunkat. Először a kert szobrai néztük meg; megemlékeztünk azokról, akiket ábrázolnak.

A frissítő feketét a Pilvaxban ittuk meg. Tanulóim közül még egy sem járt itt és nagyon tetszett nekik, hogy pont ide tértünk be. Tele voltak élménnyel. Tizennégy oldalt jegyzeteltem — mondta K. E. vízvezeték-szerelő. Ezen felbuzdulva a többiek előszedték hiányos jegyzeteiket, hogy kiegészítsék azokat. — Megmondom őszintén — mondta O. S. 30 éves betanított munkás —, nemigen érdekelt ez az út. Úgy gondoltam, ismerem a várost, amennyit tudok róla, az nekem elég. Csak azért jöttem el, mert nem akartam kilógni a sorból. Azt mondtam a feleségemnek, hogy egy óra múlva otthon leszek, megmutatom magam s lelépek. De annyi érdekeset hallottam, láttam, hogy nem tudtam elszakadni a csoporttól.

A pihenés, a kávék, a frissítők megtették hatásukat. Amikor közöltem velük, hogy sétánk végetért, hiszen fáradtak vagyunk és késő is van, türelmetlenül kérdezték: „Hát a Hősök terét nem nézzük meg? Azt nem tetszik megmutatni, ami a lakóhelyünkhöz a legközelebb van? Ha most nem nézzük meg, máskor már nem lesz rá idő. Elvissz a villamos! Magunktól meg csak látjuk, de nem tudjuk, mit kell nézni és miért?” — érveltek. Aki fáradt, menjen haza — mondták.

A földalattival érkeztünk a Hősök térére. Ismertető szavaimat sok kérdés követte. Például: „Hogyan jött létre a Városligeti-tó? Mikor és kinek az elgondolása alapján nyerte el a Városliget mai formáját? Mióta mű-

ködik az Állatkert, a Vidám Park? Ki az az Anonymus? Hogyan került Washington szobra a Ligetbe? stb. A kérdésekből látszott, hogy többször jártak erre felé, de csak most támadt igényük megtudni az összefüggéseket.

Fáradtan, a nagy gyalogtúrától elcsigázva érkeztünk felfedező utunk végére. „Ez felért egy komoly munkanappal, de megérte!” — jegyezte meg egyikük. „Még soha sem jártam a Várban, pedig itt születtem!” — „Egészen másképp fogom ezután nézni a várost. Eddig csak a kirakatokat figyeltem és nem vettem észre mást” — hangzott innen is, onnan is. Hárlások voltak azért, amit láttak, tanultak. „Megvan a családi program jó néhány vasárnapra!” — mondta az egyik tanuló, akinek 16 éves fia van. Mások is fogadkoztak, hogy családjukkal megismétlik a városnéző sétát. Azóta az egyik fiatalasszony már beszámolt róla, mennyire csodálta őt még az anyósa is, amikor elvitte hozzátartozóit a Várba és elmondta nekik, amit a városról tud.

A séta nemcsak élményt, hanem tudásbeli gyarapodást is jelentett tanítványaim számára. Amikor később megismétltem a kérdést: Mit mutatna meg és miért Budapest nevezetességeiből kedves külföldi ismerősének? — válaszaik már tényeket és lényeges összefüggéseket tartalmaztak.

Ismerkedésünk a fővárossal csak egyike a sokféle lehetőségnek, amit ez a város nyújt. Még egyetlen séta is alkalmas lehet a tanításra és az érdeklődés felkeltésére. Bebizonyosodott, hogy az emberekben fel lehet ébreszteni a tudásvágyat, a megismerés igényét, és viszonylag rövid idő alatt el lehet juttatni őket a számunkra közömbös tárgyi világból a birtokbavétel élményéig. Jó lenne, ha az iskola effajta szárnypróbálgatásai — amelyhez sem sok pénz, sem propaganda nem kell — visszhangra találnának. Igaz, apró lépések ezek, de célszerűnek látszanak, kivált most, hogy annyi szó esik a növekvő szabadidő jobb felhasználásáról. Hány intézmény, vállalat, szövetkezet szervez külföldi társasutazásokat jelentős anyagi hozzájárulással, csak éppen azt nem jut eszükbe megkérdezni az elutazóktól: ismered-e legalább azt a várost, amelyben élsz?

Jó lenne, ha a főváros közelgő centenáriumiát kihasználva a televízió népszerű ismertetőt adna a város múltjáról. Ugyanezt az ország nevezetesebb városairól is megtehetné. Az emberek nagy részére jobban hat a kép, a látvány, mint a betű. Talán sikerült ezt érzékeltetnem a tanítványaimmal tett séta leírásával.

Jó lenne, ha a TIT, az IBUSZ nemcsak meghirdetné a hazai tájjal való ismerkedés programját, hanem építhetne is egy-egy üzem vezetőinek támogatására. Jó szellemi befektetésnek látszik: kirángatni az embereket a hétköznapi szürkeségéből, megnyitni előttük egy színesebb világ lehetőségeit. Ha felkeltjük bennük az igényt, később öntevékenyen maguk is útnak erednek.

Németh Magda
tanárnő